

The Desired Image of Convergence among the Countries of the Islamic World to Form the Islamic Resistance Unit in the Horizon of 1414 from the Perspective of the Imams of the Islamic Revolution

Yashar Vahedi

M.A. Student of Futures Studies, Imam Hossein Comprehensive University, Tehran, Iran

Omid Voghoufi

Assistant Professor, Department of Futures Studies, Imam Hossein Comprehensive University, Tehran, Iran (Corresponding Author)

Seyyed Abbas Safavi

Instructor, Department of Futures Studies, Imam Hossein Comprehensive University, Tehran, Iran

Abstract

Despite its immense capacities, the Islamic world has always suffered from disunity and domination. The Islamic Revolution of Iran introduced a new model of convergence based on Islamic values through the discourse of “unity of word” and “resistance against arrogance.” However, the lack of structured and institutional convergence is the main research problem of this study. The main question is: What is the desired image of convergence among the countries of the Islamic world for forming the Islamic Resistance Unit by the horizon of 1414 from the perspective of the Imams of the Islamic Revolution? This qualitative–exploratory research employs a normative futures studies approach. Data were extracted from *Sahifeh-ye Imam Khomeini*, the Khamenei.ir website, and upstream documents using three-stage coding and thematic analysis, and were validated through the Delphi technique with 15 experts. The findings reveal 11 core components of convergence, with the most important drivers being the “common enemy, Axis of Resistance, and Shia–Sunni unity,” while the main obstacles are “U.S. intervention, the Zionist regime, sowing discord, takfir, and sanctions.” The final achievement is the design of the “Islamic Resistance Unity Council” model with four pillars: political, military, economic, and cultural. With the strategic leadership of the Islamic Republic of Iran and the membership of the Axis of Resistance countries by the horizon of 1414, this model can guide the Islamic Ummah from dispersion to unity, dignity, and authority.

Keywords: Futures Studies; Imams of the Islamic Revolution; Desired Image; Islamic World; Islamic Resistance Unit; Convergence.

تصویر مطلوب همگرایی کشورهای جهان اسلام جهت تشکیل واحد مقاومت اسلامی در افق ۱۴۱۴

از منظر امامین انقلاب اسلامی

یاشار واحدی

دانشجوی کارشناسی ارشد آینده پژوهی، دانشگاه جامع امام حسین، تهران، ایران

امید وقوفی

استادیار گروه آینده پژوهی، دانشگاه جامع امام حسین، تهران، ایران (نویسنده مسئول)

سید عباس صفوی

مربی گروه آینده پژوهی، دانشگاه جامع امام حسین، تهران، ایران

چکیده: جهان اسلام علی‌رغم ظرفیت‌های عظیم، همواره از تفرقه و سلطه‌پذیری رنج برده است. انقلاب اسلامی ایران با طرح گفتمان «وحدت کلمه» و «مقاومت در برابر استکبار»، الگویی نوین از همگرایی مبتنی بر ارزش‌های اسلامی ارائه داد. با این حال، مسئله اصلی این پژوهش، فقدان همگرایی ساختاریافته و نهادی است. سؤال اصلی پژوهش این است: تصویر مطلوب همگرایی کشورهای جهان اسلام برای تشکیل واحد مقاومت اسلامی در افق ۱۴۱۴ از منظر امامین انقلاب اسلامی کدام است؟ این پژوهش از نوع کیفی - اکتشافی با رویکرد آینده‌پژوهی هنجاری است. داده‌ها از سه منبع اصلی، یعنی صحیفه امام خمینی، پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر حفظ و نشر آثار حضرت آیت‌الله العظمی سیدعلی خامنه‌ای و اسناد بالادستی، با روش کدگذاری سه‌مرحله‌ای و تحلیل مضمون استخراج شد و با تکنیک دلفی و مشارکت ۱۵ خبره اعتبارسنجی گردید. یافته‌ها نشان داد مؤلفه‌های محوری همگرایی مشتمل بر ۱۱ مؤلفه است؛ مهم‌ترین پیشران‌ها «دشمن مشترک، محور مقاومت و وحدت شیعه و سنی» و مهم‌ترین موانع «دخاله آمریکا، رژیم صهیونیستی، تفرقه‌افکنی، تکفیر و تحریم» هستند. دستاورد نهایی این پژوهش، طراحی الگوی «شورای واحد مقاومت اسلامی» با چهار رکن سیاسی، نظامی، اقتصادی و فرهنگی است که با ریاست راهبردی جمهوری اسلامی ایران و عضویت کشورهای محور مقاومت در افق ۱۴۱۴، می‌تواند امت اسلامی را از پراکندگی به وحدت، عزت و اقتدار رهنمون سازد.

کلیدواژه‌ها: آینده‌پژوهی؛ امامین انقلاب اسلامی؛ تصویر مطلوب؛ جهان اسلام؛ واحد مقاومت اسلامی؛ همگرایی

۱. مقدمه

جهان اسلام در آغاز هزاره سوم، شاهد بروز و ظهور یکی از حساس‌ترین و سرنوشت‌سازترین ادوار تاریخی در سلسله تقابل همیشگی حق و باطل است. این نبرد دیرینه که از ابتدای خلقت بشریت و بعثت پیامبران الهی آغاز شده، در عصر حاضر با ویژگی‌های خاصی تجلی یافته است. از یک سو، بیداری اسلامی که خودآگاهی جمعی و عدالت‌خواهی را در میان ملت‌های مسلمان برانگیخته است، در برابر مستکبران عالم قد علم کرده و فریاد «هیئات منا الذله» سر می‌دهد. از سوی دیگر، جبهه استکبار جهانی، به‌ویژه آمریکا و رژیم صهیونیستی، با تمام توان در صدد خاموش کردن این نور الهی و تداوم سلطه خود بر امت اسلامی است. در چنین شرایط حساسی، ملت‌های مسلمان بیش از هر زمان دیگری به ریسمان الهی، که همانا وحدت، همدلی و همگرایی است، نیازمندند. انقلاب اسلامی ایران، به مثابه پدیده‌ای شگرف و بی‌نظیر در تاریخ معاصر، این حقیقت را به اثبات رساند که تنها با تکیه بر ایمان و همبستگی می‌توان طاغوت‌های زمان را به زباله‌دان تاریخ انداخت. امام خمینی (ره) بر این باور بودند که «انقلاب ما محدود به ایران نیست، بلکه سرآغاز انقلاب بزرگ جهان اسلام به پرچمداری حضرت حجت (عج) است» و این مهم، جز با وحدت کلمه و همگرایی امت اسلامی محقق نخواهد شد (امام خمینی، ۱۳۸۹، ج ۲۱، ص ۳۲۷). این رسالت خطیر، امروز بر دوش رهبر شهید انقلاب، آیت‌الله العظمی امام خامنه‌ای (قدس سره) نیز سنگینی می‌کند. ایشان با ترسیم چشم‌انداز تمدن نوین اسلامی و تأکید بر تشکیل «امت واحده»، چراغ راه پیش روی مسلمانان را روشن ساختند (بیانیه گام دوم، ۱۳۹۷).

سؤالات تحقیق: اصلی‌ترین سؤال تحقیق حاضر این است که تصویر مطلوب همگرایی کشورهای جهان اسلام جهت تشکیل واحد مقاومت اسلامی در افق ۱۴۱۴ از منظر امامین انقلاب اسلامی کدام است؟ در کنار سؤال اصلی یادشده، این سؤالات نیز مطرح است که: اولاً مؤلفه‌های همگرایی کشورهای جهان اسلام در راستای تقویت جبهه مقاومت از منظر امامین انقلاب اسلامی کدام‌اند؟ ثانیاً مهم‌ترین پیشران‌ها و موانع فراروی همگرایی کشورهای جهان اسلام و تشکیل واحد مقاومت اسلامی از دیدگاه امامین انقلاب اسلامی کدام‌اند؟

فرضیه اصلی: تحقیق بر این اساس استوار بوده است که تصویر مطلوب همگرایی کشورهای جهان اسلام، یک شورای واحد مقاومت با چهار رکن سیاسی، نظامی، اقتصادی و فرهنگی است که با تکیه بر مؤلفه‌های وحدت کلمه، مقاومت و استقلال‌طلبی طراحی شده است. در فرضیه‌های فرعی می‌توان گفت: اولاً مؤلفه‌های محوری همگرایی عبارتند از یازده مؤلفه مستخرج از بیانات امامین انقلاب. ثانیاً مهم‌ترین پیشران‌های همگرایی شامل دشمن مشترک، محور مقاومت و وحدت شیعه و سنی است و مهم‌ترین موانع نیز دخالت آمریکا، رژیم صهیونیستی، تفرقه‌افکنی، تکفیر و تحریم هستند.

اهمیت و ضرورت انجام پژوهش: تاریخ به مثابه آیینه تمام‌نمای رویدادهای گذشته، همواره قادر بوده است که نسل‌های بعدی را از اشتباه و لغزش بازدارد. با توجه به اینکه یکی از محورهای مهم انقلاب اسلامی، مسئله وحدت و همگرایی امت اسلامی است، جا داشت تحقیق مستقلی راجع به دیدگاه‌های امامین انقلاب نسبت به تصویر مطلوب همگرایی کشورهای جهان اسلام صورت گیرد. بر همین اساس، محقق با مطالعه بخش عمده‌ای از نظرات ایشان، که در مهم‌ترین منابع مدون از دیدگاه‌های امامین جمع‌آوری و در دسترس است، سعی کرده است این خلأ علمی را پر کند و به بخشی از نیاز ضروری یادشده پاسخ گوید.

اهداف تحقیق: پژوهش حاضر با هدف اصلی «طراحی تصویر مطلوب همگرایی کشورهای جهان اسلام جهت تشکیل واحد مقاومت اسلامی در افق ۱۴۱۴ از منظر امامین انقلاب اسلامی» انجام شده است. انتخاب افق ۱۴۱۴ به دلیل هماهنگی با اسناد بالادستی نظام جمهوری اسلامی ایران، کارآمدی بازه ۱۰ ساله در آینده‌پژوهی‌های جاری، و تطابق با فرمایش رهبر معظم انقلاب درباره نزدیک‌شدن به زمان زوال رژیم صهیونیستی «۲۵ سال آینده را نخواهد دید» صورت گرفته است. در کنار هدف اصلی، اهداف فرعی پژوهش عبارتند از: شناسایی مؤلفه‌های محوری همگرایی از منظر امامین انقلاب؛ شناسایی و اولویت‌بندی مهم‌ترین پیشران‌ها و موانع فراروی همگرایی؛ تبیین راهکارهای عملیاتی

تحقق تصویر مطلوب در چهار رکن سیاسی، نظامی، اقتصادی و فرهنگی؛ و در نهایت، ترسیم الگوی نهایی «شورای واحد مقاومت اسلامی» با ریاست راهبردی جمهوری اسلامی ایران و عضویت کشورهای محور مقاومت در افق ۱۴۱۴.

۲. پیشینه تحقیق

پیشینه‌نویسی این پژوهش در حوزه مطالعات میان‌رشته‌ای «انقلاب اسلامی، آینده‌پژوهی و همگرایی منطقه‌ای» با تأکید بر موضوع «تصویر مطلوب همگرایی کشورهای جهان اسلام جهت تشکیل واحد مقاومت اسلامی از منظر امامین انقلاب اسلامی» صورت گرفته است. قلمرو زمانی پژوهش‌های بررسی شده، عمدتاً دو دهه اخیر (۱۳۸۰ تا ۱۴۰۴) را در بر می‌گیرد و قلمرو مکانی آن، معطوف به پژوهش‌های انجام شده در ایران با تمرکز بر جهان اسلام و محور مقاومت است. با بررسی نظام‌مند بیش از ۱۰۰ عنوان مقاله، کتاب، پایان‌نامه و همایش علمی مرتبط با موضوع، منابع بر اساس چهار معیار اصلی دسته‌بندی شده‌اند: (۱) تصویر مطلوب و آینده‌پژوهی؛ (۲) همگرایی کشورهای اسلامی؛ (۳) جهان اسلام و کشورهای مسلمان؛ (۴) اندیشه امامین انقلاب اسلامی. این دسته‌بندی بر اساس نزدیک‌ترین حوزه محتوایی هر پژوهش به پرسش‌های اصلی تحقیق حاضر (تصویر مطلوب، همگرایی، مقاومت و اندیشه امامین) صورت گرفته است.

ردیف	مشخصات	عنوان پژوهش	حوزه موضوعی	نقاط قوت	نقاط ضعف	شکاف پژوهشی
۱	عبوضی (۱۳۹۰)	مسائل نوظهور آینده و پیامدهای تحقق آن‌ها در تصویر مطلوب از انقلاب اسلامی	تصویر مطلوب و آینده‌پژوهی	شناسایی فرصت‌های پیش روی ایران (افول هژمونی آمریکا، بحران‌های اقتصاد جهانی)	صرفاً بر آینده جمهوری اسلامی متمرکز؛ رویکرد اکتشافی نه هنجاری؛ عدم توجه به جهان اسلام و همگرایی فراملی	عدم طراحی تصویر مطلوب همگرایی فراملی
۲	ایجابی و همکاران (۱۴۰۱)	واکاوی مفهوم، جایگاه و اعتبار علمی تصویرپردازی در آینده‌پژوهی	تصویر مطلوب و آینده‌پژوهی	تحلیل دقیق از مفهوم تصویرپردازی و اعتبارسنجی علمی آن	اکتفا به آینده‌پژوهان غربی؛ بی‌توجهی به منابع معرفتی اسلامی و اندیشه امامین	عدم کاربست منابع بومی در تصویرپردازی
۳	نصر اصفهانی و همکاران (۱۳۹۷)	ابر تصویر (کلان روندهای) آینده جهان تا سال ۱۴۱۴	تصویر مطلوب و آینده‌پژوهی	تحلیل کلان‌روندهای جهان در هشت بخش با رویکرد PESTEL	عدم ارائه تصویر هنجاری و مطلوب؛ غیاب حوزه سیاسی انقلاب اسلامی در جهان اسلام	عدم ترسیم تصویر مطلوب مبتنی بر اندیشه امامین

ردیف	مشخصات	عنوان پژوهش	حوزه موضوعی	نقاط قوت	نقاط ضعف	شکاف پژوهشی
۴	قاسمی (۱۳۸۹)	عوامل همگرایی جهان اسلام	همگرایی کشورهای اسلامی	دسته‌بندی جامع شش‌گانه از زمینه‌های همگرایی	فاقد روش پژوهش مشخص؛ فاقد داده‌های تجربی؛ فاقد ترسیم واحد مقاومت اسلامی	عدم ارائه الگوی عملیاتی همگرایی
۵	محمدی الموتی و همکاران (۱۳۹۳)	امکان‌سنجی تحقق همگرایی جهان اسلام در مواجهه با تهدید جریان تکفیری	همگرایی کشورهای اسلامی	استفاده از چارچوب نظری سازمان‌گاری و روش ترکیبی (دلفی)	فاقد استناد به اندیشه امامین؛ فاقد افق زمانی مشخص	عدم طراحی تصویر مطلوب مبتنی بر اندیشه امامین
۶	ویسی (۱۴۰۲)	آینده‌پژوهی همگرایی کشورهای اسلامی به روش سناریوپردازی	همگرایی کشورهای اسلامی	کاربرد نظام‌مند تیپ‌شناسی چهارگانه آینده‌ها	عدم شفافیت در وزن‌دهی و اولویت‌بندی سناریوها؛ فقدان تحلیل عمیق از سدکننده‌های ساختاری	عدم ارائه نقشه راه عملیاتی برای همگرایی
۷	متقی (۱۳۹۸)	آینده‌پژوهی سیاست و امنیت در جهان اسلام و آسیای جنوب غربی	جهان اسلام و کشورهای مسلمان	بررسی محیط امنیتی جهان اسلام پس از جنگ سرد	بی‌توجهی به نقش انقلاب اسلامی آن‌گونه که شایسته است	عدم تبیین جایگاه سیاسی انقلاب اسلامی در همگرایی
۸	حشمت‌زاده (۱۳۸۱)	انقلاب اسلامی ایران و کشورهای مسلمان	جهان اسلام و کشورهای مسلمان	بررسی تأثیر انقلاب بر کشورهای مسلمان در سه سطح دولت، ملت و جنبش	فاقد افق زمانی و آینده‌پژوهی؛ صرفاً بازخوانی تجربیات گذشته	عدم ترسیم آینده مطلوب همگرایی

ردیف	مشخصات	عنوان پژوهش	حوزه موضوعی	نقاط قوت	نقاط ضعف	شکاف پژوهشی
۹	کلاتری و کتابی (۱۳۹۵)	فرایند وحدت جهان اسلام در اندیشه امام خمینی (ره)	اندیشه امامین انقلاب اسلامی	استخراج نظام‌مند مشترکات، عوامل و موانع وحدت از صحیفه امام؛ ترسیم فرایند پنج‌مرحله‌ای	صرفاً بر اندیشه امام خمینی متمرکز؛ فاقد استناد به بیانات رهبر معظم انقلاب؛ فاقد افق زمانی مشخص	عدم تلفیق اندیشه هر دو امام در طراحی تصویر مطلوب
۱۰	خاتمی و همکاران (۱۳۹۵)	مدل راهبردی رهبری ولایت فقیه با تکیه بر امامین انقلاب	اندیشه امامین انقلاب اسلامی	ارائه مدل راهبردی رهبری مبتنی بر نظریه داده‌بنیاد	صرفاً به الگوی رهبری درون‌مرزی پرداخته؛ عدم توجه به همگرایی فراملی	عدم کاربست الگوی رهبری در همگرایی منطقه‌ای
۱۱	خزاعی و همکاران (۱۳۹۶)	مؤلفه‌های نیل به تمدن نوین اسلامی در آثار و اندیشه امامین	اندیشه امامین انقلاب اسلامی	تحلیل کمی بسامد واژگان تمدن‌ساز در بیانات امامین	صرفاً مؤلفه‌های درون‌مرزی؛ عدم توجه به همگرایی فراملی و واحد مقاومت	عدم پیوند تمدن‌سازی با همگرایی مقاومت‌محور
۱۲	حقی (۱۴۰۱)	دیپلماسی حج و همگرایی امت اسلامی با تأکید بر اندیشه امامین	اندیشه امامین انقلاب اسلامی	بررسی ظرفیت حج در همگرایی از منظر امامین	صرفاً به نقش نمادین و فرهنگی حج پرداخته؛ عدم توجه به تشکیل واحد مقاومت	عدم ترسیم ساختار نهادی همگرایی

پژوهش حاضر با بهره‌گیری از تحلیل گفتمان نظام‌مند بیانات هر دو امام انقلاب (ره و قدس سره) و با کاربست روش‌های آینده‌پژوهی (شامل مطالعات اسنادی، پنل خبرگان، تکنیک دلفی و مصاحبه‌های عمیق)، در پی آن است که ضمن شناسایی مؤلفه‌ها، پیشران‌ها و راهکارهای همگرایی، الگویی عینی و عملیاتی از «واحد مقاومت اسلامی» ترسیم کند. این الگو می‌تواند نقشه‌راهی برای سیاست‌گذاران جهان اسلام و محور مقاومت باشد و در تحقق آرمان «امت واحده» و «تمدن نوین اسلامی» که از اهداف غایی بیانات امامین انقلاب است، گامی مؤثر به شمار آید.

۳. روش‌شناسی تحقیق

پژوهش حاضر از نوع کاربردی - توسعه‌ای با رویکرد کیفی - اکتشافی و با استفاده از روش ترکیبی (کمی - کیفی) انجام شده است. با توجه به ماهیت هنجاری و آینده‌نگارانه پژوهش که در پی «طراحی تصویر مطلوب» از همگرایی کشورهای جهان اسلام است، از روش‌های متداول آینده‌پژوهی شامل پانل خبرگان، تکنیک دلفی، مطالعات کتابخانه‌ای، مطالعات اسنادی و فراترکیب بهره گرفته شده است.

۱. روش گردآوری اطلاعات

گردآوری اطلاعات در سه سطح انجام شده است:

۱. **مطالعات اسنادی:** با توجه به اینکه نظرات امامین در صحیفه امام (۲۲ جلدی) و پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر حفظ و نشر آثار حضرت آیت‌الله العظمی سیدعلی خامنه‌ای جمع‌آوری شده است، در این پژوهش با استفاده از روش کتابخانه‌ای، تمامی مجلدات اثر یادشده مطالعه و متون مربوط به همگرایی، وحدت، مقاومت و تشکیل واحد مقاومت اسلامی استخراج شده است. همچنین اسناد بالادستی نظام جمهوری اسلامی ایران شامل سند چشم‌انداز ۲۰ ساله (۱۴۰۴)، سیاست‌های کلی برنامه هفتم توسعه و قانون برنامه هفتم پیشرفت، به‌عنوان چارچوب‌های هنجاری و سیاستی مورد توجه قرار گرفته‌اند.

۲. **پیشینه تحقیق:** بیش از ۱۰۰ عنوان مقاله، کتاب و پایان‌نامه در شش دسته موضوعی (تصویر مطلوب، آینده‌پژوهی، همگرایی کشورها، جهان اسلام، کشورهای مسلمان و اندیشه امامین) با روش مرور نظام‌مند و فراترکیب بررسی گردید.

۳. **مطالعات میدانی:** گردآوری داده‌ها از طریق پرسشنامه دلفی و مصاحبه‌های نیمه‌ساختاریافته با خبرگان انجام شده است.

۲. جامعه آماری و روش نمونه‌گیری

جامعه آماری شامل سه دسته است: منابع اسنادی (صحیفه امام، بیانات رهبری و اسناد بالادستی)، منابع کتابخانه‌ای شامل بیش از ۱۰۰ عنوان کتاب و مقاله و پایان‌نامه، و خبرگان علمی (اساتید و صاحب‌نظران حوزه‌های علوم سیاسی، مطالعات انقلاب اسلامی، آینده‌پژوهی و منطقه‌شناسی). روش نمونه‌گیری در بخش اسنادی به‌صورت سرشماری هدفمند بوده و کلیه بیانات و متون مرتبط با واژگان کلیدی (وحدت، همگرایی، مقاومت، امت واحد، تمدن نوین اسلامی و...) به‌طور کامل بررسی شده است. در بخش خبرگان، از روش هدفمند با رویکرد گلوله برفی استفاده شده و بر اساس استانداردهای روش دلفی، ۱۵ نفر از خبرگان به‌عنوان حجم نمونه نهایی انتخاب گردیدند.

۳. ابزارهای گردآوری داده‌ها

از سه ابزار اصلی استفاده شده است:

- **فرم فیش‌برداری نظام‌مند:** برای استخراج نظام‌مند داده‌ها از منابع اسنادی شامل شناسه منبع، نوع منبع، گزاره مستقیم، پارافریز، کد اولیه، مؤلفه فرعی و مؤلفه اصلی.
- **پرسشنامه دلفی:** برای اولویت‌بندی و اجماع‌سازی نظرات خبرگان در مورد مؤلفه‌ها، پیشران‌ها، موانع و راهکارها در حداکثر ۳ راند.
- **مصاحبه نیمه‌ساختاریافته:** برای عمق‌بخشی به یافته‌ها و کشف ابعاد پنهان موضوع.

۴. روش تجزیه و تحلیل داده‌ها

الف) داده‌های کیفی (متون اسنادی و مصاحبه‌ها) با استفاده از دو روش تحلیل شدند:

- **تحلیل مضمون و تحلیل محتوای بیانات امامین**
- **کدگذاری سه‌مرحله‌ای مبتنی بر رویکرد گرند تئوری** شامل کدگذاری باز (استخراج ۳۹۰ کد اولیه)، کدگذاری محوری (دسته‌بندی در ۲۲ مقوله فرعی) و کدگذاری انتخابی (ترکیب در ۱۱ مؤلفه محوری نهایی). ضریب توافق بین کدگذاران با استفاده از ضریب هولستی برابر با ۰.۸۷ محاسبه گردید که نشان‌دهنده پایایی بالای کدگذاری است.

ب) داده‌های کمی (پرسشنامه‌های دلفی) با استفاده از شاخص‌های آمار توصیفی تحلیل شد.

ج) ابزارهای نرم‌افزاری مانند نرم‌افزار اکسل برای محاسبات آماری، برنامه تخصصی میک‌مک برای تحلیل ساختاری پیشران‌ها و نرم‌افزار تخصصی سناریو ویزارد برای سناریوپردازی استفاده شده است

۴. یافته‌ها و تحلیل داده‌های تحقیق

پژوهش حاضر با هدف «طراحی تصویر مطلوب همگرایی کشورهای جهان اسلام جهت تشکیل واحد مقاومت اسلامی در افق ۱۴۱۴ از منظر امامین انقلاب اسلامی» انجام شده است. در این بخش، یافته‌های حاصل از کدگذاری سه‌مرحله‌ای، تحلیل مضمون و تکنیک دلفی به ترتیب و در راستای پاسخ به سؤالات چهارگانه پژوهش ارائه می‌شوند. بدین منظور، ابتدا به شناسایی مؤلفه‌های محوری همگرایی پرداخته می‌شود، سپس پیشران‌ها و موانع کلیدی شناسایی و اولویت‌بندی می‌گردند، در ادامه راهکارهای تحقق تصویر مطلوب ارائه می‌شود و نهایتاً الگوی نهایی «واحد مقاومت اسلامی» ترسیم می‌گردد.

الف) مؤلفه‌های محوری همگرایی از منظر امامین انقلاب اسلامی

پس از کدگذاری باز بر روی منابع اسنادی شامل صحیفه امام (۲۲ جلد)، بیانات رهبر شهید انقلاب در پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر حفظ و نشر آثار حضرت آیت‌الله العظمی سیدعلی خامنه‌ای، اسناد بالادستی نظام جمهوری اسلامی ایران و مرور نظام‌مند منابع کتابخانه‌ای، در مجموع ۳۹۰ کد اولیه مرتبط با مفاهیم همگرایی، وحدت، مقاومت و تشکیل واحد مقاومت اسلامی استخراج گردید. این کدها طیف گسترده‌ای از مفاهیم را شامل می‌شدند که مهم‌ترین آن‌ها عبارتند از: وحدت کلمه، اخوت اسلامی، برادری، اتحاد ملی، انسجام اسلامی، همبستگی مسلمانان، الفت قلوب، پرهیز از تفرقه، اجتماع کلمه، تشریک مساعی، همراهی و همدلی، اعتصام به حبل‌الله، وحدت امت اسلامی، امت واحده، همدلی امت، پیوند قلوب مسلمانان، اتحاد صفوف، وحدت مذاهب، تقریب مذاهب، تفاهم فقهی، احترام به عقاید، همزیستی مسالمت‌آمیز، استکبارستیزی، نفی سلطه، نفی سبیل، مقابله با آمریکا، مقابله با صهیونیسم، دشمن‌شناسی، مقاومت، پایداری، ایستادگی، استقامت، جهاد، شهادت‌طلبی، ایثار، فداکاری، روحیه انقلابی، تسلیم‌ناپذیری، محور مقاومت، جبهه مقاومت، حمایت از فلسطین، حمایت از مستضعفان، استقلال‌طلبی، عزت ملی، استقلال سیاسی، استقلال اقتصادی، نه شرقی نه غربی، بیداری اسلامی، الهام‌بخشی انقلاب، تمدن‌سازی نوین اسلامی، اقتصاد مقاومتی، خوداتکایی، جهاد تبیین، گفتمان‌سازی، دیپلماسی عمومی و تشکیل نهادهای وحدت‌آفرین.

در مرحله کدگذاری محوری، ۳۹۰ کد اولیه بر اساس شباهت‌های مفهومی و موضوعی در قالب ۲۲ مقوله فرعی دسته‌بندی گردیدند. مهم‌ترین این مقوله‌های فرعی عبارتند از: وحدت کلمه و اخوت اسلامی، تقریب مذاهب و تفاهم فقهی، احساس برادری و تکافل اجتماعی، استکبارستیزی و نفی سلطه، مقاومت و پایداری، جبهه مقاومت و محور مقاومت، حمایت از فلسطین، حمایت از مستضعفان جهان، استقلال‌طلبی و نفی وابستگی، عزت ملی و حاکمیت، بیداری اسلامی و انقلاب‌های مردمی، الهام‌بخشی و ام‌القزایی، تمدن‌سازی نوین اسلامی و مراحل پنج‌گانه، وحدت تمدنی و بازگشت به هویت اسلامی، بازدارندگی جمعی و امنیت دسته‌جمعی، هماهنگی نظامی و عملیاتی محور مقاومت، حج ابراهیمی و کنگره سیاسی مسلمانان، برائت از مشرکین و نفی استکبار، اقتصاد مقاومتی و خوداتکایی، بازار مشترک اسلامی و همگرایی اقتصادی، جهاد تبیین و روشنگری، گفتمان‌سازی و روایت‌سازی، نهادهای وحدت‌آفرین و ساختارهای دائمی، و دیپلماسی عمومی و افکارسنجی.

در مرحله کدگذاری انتخابی، ۲۲ مقوله فرعی در فرآیندی ترکیبی (تلفیق توسط پژوهشگر و سپس پالایش توسط پنل ۱۵ نفره خبرگان در چارچوب تکنیک دلفی) مورد بررسی و اولویت‌بندی قرار گرفتند. خبرگان بر اساس دو معیار اصلی «همسویی با گفتمان امامین انقلاب اسلامی» و «اولویت راهبردی در افق ۱۴۱۴» به ارزیابی مقوله‌ها پرداختند. در نهایت، ۲۲ مقوله فرعی در یک فرآیند انتزاعی و تلفیقی نهایی،

بر اساس هم‌افزایی مفهومی و روابط معنایی، در قالب ۱۱ مؤلفه محوری و نهایی سازماندهی شدند. نتایج راند دوم دلفی نشان داد که تمامی ۱۱ مؤلفه محوری دارای میانگین بالاتر از ۳.۵ و انحراف معیار کمتر از ۱ هستند که حاکی از اجماع قابل قبول خبرگان بر روی آن‌ها است. ضریب توافق کندال در راند دوم برابر با ۰.۷۸ محاسبه گردید که نشان‌دهنده توافق «قوی تا متوسط» میان خبرگان است. سه مؤلفه اول (وحدت کلمه، مقاومت و استقلال‌طلبی) با میانگین بالای ۴.۶ و ضریب کندال بالای ۰.۸۳ بیشترین اجماع و اولویت را از نظر خبرگان کسب کردند.

۱۱ مؤلفه محوری همگرایی عبارت‌اند از:

۱. **وحدت کلمه و اخوت اسلامی:** این مؤلفه که از مفاهیمی چون وحدت کلمه، اخوت اسلامی، برادری، اتحاد ملی، انسجام اسلامی، اعتصام به حب‌الله، وحدت امت اسلامی و امت واحد تشکیل شده است، در اندیشه امامین انقلاب به‌عنوان دال مرکزی همگرایی شناخته می‌شود. امام خمینی (ره) در این زمینه می‌فرمایند: «رمز پیروزی شما ایمان و وحدت کلمه بود... من می‌ترسم که زحمتهای چندین ساله برای انسجام گروه‌های مختلف و برای وحدت کلمه، به واسطه نادانی یک عده و غرض‌ورزی عده دیگر از بین برود» (امام خمینی، ۱۳۸۹، ج ۸، ص ۴۷۶). همچنین امام خامنه‌ای (قدس سره) می‌فرمایند: «وحدت یک اصلی از اصول اسلام است، وحدت یک امر قرآنی است... مسئله وحدت یک اصل قرآنی است و ما نباید از آن غفلت کنیم» (بیانات، ۲۶ شهریور ۱۴۰۳).
۲. **مقاومت در برابر استکبار جهانی:** این مؤلفه از مفاهیمی چون استکبارستیزی، نفی سلطه، نفی سبیل، مقابله با آمریکا، مقابله با صهیونیسم، دشمن‌شناسی، مقاومت، پایداری، ایستادگی، استقامت، جهاد و شهادت‌طلبی تشکیل شده است. امام خامنه‌ای (قدس سره) در این زمینه می‌فرمایند: «علت اینکه ما در مقابله با آمریکا کوتاه نمی‌آیم این است که چون یک وظیفه است؛ اگر چنانچه نکردیم، خدای متعال ما را هم به همان سرنوشتی دچار خواهد کرد» (بیانات، ۲۱ مهر ۱۳۹۸). امام خمینی (ره) نیز فرمودند: «امروز روز مقاومت است... امروز روز جنگ است. روز احقاق حق است. و حق را باید گرفت» (صحیفه امام، ج ۲۱، ص ۹-۱۲).
۳. **حمایت از مظلومان و مستضعفان:** این مؤلفه که از مفاهیمی چون حمایت از فلسطین، آرمان فلسطین، روز قدس، آزادی بیت‌المقدس، حمایت از مستضعفان، دفاع از مظلومان، یاری محرومان و حمایت از نهضت‌های آزادی‌بخش تشکیل شده است، در اندیشه امامین به‌عنوان یکی از ارکان اساسی همگرایی مطرح است. امام خمینی (ره) فلسطین را «زخم کهنه و چرکین جهان اسلام» می‌دانستند که باید با همت و وحدت همه مسلمانان التیام یابد.
۴. **استقلال‌طلبی و نفی سلطه شرق و غرب:** این مؤلفه از مفاهیمی چون استقلال‌طلبی، عزت ملی، استقلال سیاسی، استقلال اقتصادی، استقلال فرهنگی، استقلال نظامی، نفی وابستگی، نه شرقی نه غربی و خوداتکایی تشکیل شده است. امام خمینی (ره) فرمودند: «ما می‌گوییم ما نه شرق را می‌خواهیم، نه غرب را می‌خواهیم» (صحیفه امام، ج ۱۹، ص ۲۰۱). امام خامنه‌ای (قدس سره) نیز استقلال و نفی سلطه را «یکی از ارکان مهم مکتب سیاسی امام خمینی» معرفی کرده‌اند.
۵. **بیداری اسلامی و الهام‌بخشی انقلاب:** این مؤلفه از مفاهیمی چون بیداری اسلامی، بیداری ملت‌های مسلمان، جنبش‌های اسلامی، احیای هویت اسلامی، بازگشت به اسلام اصیل، الهام‌بخشی انقلاب، نقش الگویی و ام‌القریایی تشکیل شده است. امام خامنه‌ای (قدس سره) بیداری اسلامی را «یک حقیقت انکارناپذیر» معرفی کرده و می‌فرمایند: «امروز بیداری اسلامی به معنی توجه نخبگان و جوانان مسلمان به دارایی‌های معرفتی و معنوی خود، یک حقیقت انکارنشدنی است» (بیانات، ۷ مرداد ۱۳۹۹).
۶. **تمدن‌سازی نوین اسلامی:** این مؤلفه از مفاهیمی چون تمدن‌سازی نوین اسلامی، مراحل پنج‌گانه انقلاب، تمدن اسلامی، جامعه مهدوی و حیات طیبه تشکیل شده است. امام خامنه‌ای (قدس سره) در بیانیه گام دوم، هدف نهایی انقلاب اسلامی را برپایی تمدن نوین اسلامی معرفی کرده و مراحل پنج‌گانه انقلاب اسلامی، نظام اسلامی، دولت اسلامی، جامعه اسلامی و تمدن نوین اسلامی را ترسیم فرموده‌اند.
۷. **تقویت بازدارندگی جمعی و محور مقاومت:** این مؤلفه از مفاهیمی چون بازدارندگی جمعی، امنیت دسته‌جمعی، دفاع مشترک، محور مقاومت، جبهه مقاومت، هماهنگی جبهه مقاومت و یکپارچگی نیروهای مقاومت تشکیل شده است. امام خامنه‌ای (قدس سره)

با استناد به آیه شریفه «وَأَعِدُّوا لَهُمْ مَا اسْتَطَعْتُمْ مِنْ قُوَّةٍ» می‌فرمایند: «بازدارندگی یعنی دشمن وقتی احساس کند شما ضعیفید، تشویق می‌شود به حمله؛ وقتی احساس کند شما نیرومند هستید، مجبور می‌شود تجدیدنظر کند» (بیانات، ۲۶ مرداد ۱۴۰۲)

۸. **حج تمدن‌ساز و برائت از مشرکین:** این مؤلفه از مفاهیمی چون حج ابراهیمی، کنگره عظیم مسلمانان، تجلی وحدت، برائت از مشرکین، اعلام بیزاری از کفار و نفی بت‌های عصر حاضر تشکیل شده است. امام خمینی (ره) فرمودند: «حج بی‌روح و بی‌تحرك و قیام، حج بی‌برائت، حج بی‌وحدت و حجی که از آن هدم کفر و شرک برنیاید، حج نیست» (صحیفه امام، ج ۲۰، ص ۳۱۴). امام خامنه‌ای (قدس سره) نیز تأکید کردند: «امسال حج ما، حج برائت است» (بیانات، ۱۷ اردیبهشت ۱۴۰۳)

۹. **اقتصاد مقاومتی و خوداتکایی:** این مؤلفه از مفاهیمی چون اقتصاد مقاومتی، خوداتکایی اقتصادی، تولید دانش‌بنیان، اقتصاد درون‌زا، قطع وابستگی اقتصادی، عدالت اقتصادی و مبارزه با فساد تشکیل شده است. امام خامنه‌ای (قدس سره) اقتصاد مقاومتی را به‌عنوان یک نظریه اقتصادی بومی و پیشرفته مطرح کرده و فرمودند: «عدالت، اساس کار اقتصاد در اسلام است» (بیانات، ۱۵ فروردین ۱۴۰۲)

۱۰. **گفتمان‌سازی و جهاد تبیین:** این مؤلفه از مفاهیمی چون جهاد تبیین، روشنگری، افشای توطئه‌های دشمن، تبیین دستاوردهای انقلاب، مقابله با جنگ شناختی، گفتمان‌سازی، روایت‌سازی و تولید محتوای وحدت‌آفرین تشکیل شده است. امام خامنه‌ای (قدس سره) جهاد تبیین را یک «فریضه فوری و همگانی» معرفی کرده و فرمودند: «وظیفه خواص این است که تردیدافکنی و شک‌آفرینی دشمن را خنثی کنند و مسائل را تبیین کنند» (بیانات، ۱۶ بهمن ۱۴۰۲)

۱۱. **تشکیل نهادهای وحدت‌آفرین:** این مؤلفه از مفاهیمی چون نهادهای وحدت‌آفرین، مجمع تقریب مذاهب، هفته وحدت، حزب جهانی مستضعفین، شورای سران کشورهای اسلامی و سازمان همکاری اسلامی تشکیل شده است. امام خمینی (ره) بر تشکیل حزب جهانی مستضعفین و شورای سران کشورهای اسلامی تأکید داشته و فرمودند: «اگر این اخوت اسلامی در بین ممالک اسلامی پیدا بشود، یک قدرت عظیمی است که هیچ یک از قدرت‌های دنیا نمی‌توانند به پای آن باشند» (صحیفه امام، ج ۲۱، ص ۴۴۵)

جدول ۱: خلاصه مؤلفه‌های محوری همگرایی

ردیف	مؤلفه محوری	میانگین دلفی	انحراف معیار
۱	وحدت کلمه و اخوت اسلامی	۴.۸۵	۰.۳۵
۲	مقاومت در برابر استکبار جهانی	۴.۷۲	۰.۴۲
۳	استقلال طلبی و نفی سلطه شرق و غرب	۴.۶۸	۰.۴۸
۴	تمدن‌سازی نوین اسلامی	۴.۵۵	۰.۵۱
۵	حمایت از مظلومان و مستضعفان	۴.۴۰	۰.۵۸
۶	اقتصاد مقاومتی و خوداتکایی	۴.۳۲	۰.۶۲

ردیف	مؤلفه محوری	میانگین دلفی	انحراف معیار
۷	تقویت بازدارندگی جمعی و محور مقاومت	۴.۲۸	۰.۶۵
۸	بیداری اسلامی و الهامبخشی انقلاب	۴.۲۰	۰.۶۸
۹	تشکیل نهادهای وحدت‌آفرین	۳.۹۵	۰.۷۲
۱۰	گفتمان‌سازی و جهاد تبیین	۳.۸۸	۰.۷۵
۱۱	حج تمدن‌ساز و برائت از مشرکین	۳.۷۵	۰.۷۸

ب) پیشران‌ها و موانع همگرایی از دیدگاه امامین انقلاب اسلامی

پس از شناسایی ۱۱ مؤلفه محوری به‌عنوان متغیرهای مستقل پژوهش، گام بعدی پاسخ به این پرسش اساسی است که با وجود داشتن این مؤلفه‌ها، چه عواملی فرآیند همگرایی را تسریع می‌بخشند و چه عواملی آن را با مانع مواجه می‌سازند؟ به عبارت دیگر، برای حرکت از وضع موجود به وضع مطلوب، شناخت دقیق پیشران‌ها و موانع امری حیاتی و گریزناپذیر است. برای استخراج نظام‌مند پیشران‌های همگرایی، از روش تحلیل محیطی (شامل حوزه‌های سیاسی، اقتصادی، فرهنگی - اجتماعی، فناورانه، زیست‌محیطی و حقوقی - امنیتی) بهره گرفته شده است. بدین منظور، با مشورت اساتید راهنما و مشاور و همچنین با مشارکت پنل خبرگان در فرآیند دلفی، بر اساس بیانات امامین انقلاب اسلامی، مهم‌ترین و حیاتی‌ترین پیشران‌ها شناسایی و احصا گردیدند. پس از کدگذاری سه‌مرحله‌ای بیانات امامین و تأیید خبرگان، بیش از ۵۰ پیشران در شش حوزه شناسایی و سپس در سه سطح اولویت‌بندی شدند:

پیشران‌های سطح اول (کلیدی‌ترین پیشران‌ها):

۱. **دشمن مشترک (آمریکا و رژیم صهیونیستی):** این پیشران به‌عنوان قوی‌ترین عامل وحدت‌آفرین، اختلافات داخلی را به حاشیه می‌راند و «درد مشترک» را به «اراده مشترک» برای مقابله تبدیل می‌کند. امام خامنه‌ای (قدس سره) می‌فرمایند: «شکست رژیم صهیونیستی در این حادثه فقط شکست رژیم صهیونیستی نیست، شکست آمریکا است. امروز در دنیا هیچ‌کس تفاوتی میان رژیم صهیونیستی و آمریکا یا انگلیس نمی‌گذارد» (بیانات، ۲ دی ۱۴۰۲). همچنین امام خمینی (ره) فرمودند: «آمریکا در رأس تمام جنایتکارهاست... اگر آمریکا نبود، به اسرائیل می‌گفت: غلط نکن، برو کنار، می‌رفت» (صحیفه امام، ۳۱ شهریور ۱۳۶۲).
۲. **محور مقاومت (جبهه مقاومت):** این پیشران به‌عنوان الگویی عینی و عملیاتی از همگرایی موفق، ثابت می‌کند که همگرایی نه یک نظریه آرمانی، بلکه واقعیتی میدانی در منطقه غرب آسیا است. امام خامنه‌ای (قدس سره) می‌فرمایند: «امروز جبهه بزرگی در منطقه ما وجود دارد به نام جبهه مقاومت؛ این جبهه توانایی‌های زیادی دارد... امروز رژیم صهیونیستی در مقابل چشم مردم دنیا دارد به تدریج ذوب می‌شود» (بیانات، ۱۴ خرداد ۱۴۰۳).
۳. **وحدت شیعه و سنی (تقریب مذاهب):** این پیشران مهم‌ترین راهبرد نرم‌افزاری برای خنثی‌سازی توطئه دیرپای «تفرقه بینداز و حکومت کن» دشمنان به شمار می‌رود. امام خامنه‌ای (قدس سره) می‌فرمایند: «آمریکا و صهیونیست‌ها و مستکبران عالم، نه

به شیعه علاقه‌مندند و نه به اهل سنت؛ با هر دو دشمن‌اند... سیاستشان این است که در بین برادران مسلمان اختلاف بیندازند» (بیانات، ۱ فروردین ۱۳۸۷).

پیشران‌های سطح دوم:

۱. اخوت و برادری اسلامی (به عنوان ریشه قرآنی و فطری همگرایی)
۲. اقتصاد مقاومتی و خوداتکایی (به عنوان شرط لازم برای استقلال و قطع وابستگی به نظام سلطه)
۳. استکبارستیزی و نفی سلطه (به عنوان روح حاکم برگزیده امامین)
۴. روز قدس و آرمان فلسطین (به عنوان دال مرکزی وحدت و درد مشترک امت اسلامی)
۵. بیداری اسلامی و خودآگاهی جمعی (به عنوان فرآیند تدریجی مطالبه حق، عدالت و استقلال از سوی ملت‌های مسلمان)

پیشران‌های سطح سوم:

۱. حج تمدن‌ساز و برائت از مشرکین
۲. پیاده‌روی اربعین و قیام عاشورا
۳. قطع وابستگی به نظام سلطه (دلارزدایی)
۴. رهبری ولایت فقیه

در مقابل پیشران‌ها، ۵۸ مانع در سه سطح اولویت‌بندی شدند که در ادامه پژوهش به بررسی این زمینه‌ها نیز پرداخته شد که شامل موانع بحرانی، موانع حیاتی و موانع تکمیلی است که به بررسی آن خواهیم پرداخت.

موانع سطح اول (بحرانی و ضروری)

۱. دخالت نظامی و امنیتی آمریکا در منطقه: امام خامنه‌ای (قدس سره) می‌فرمایند: «بایستی حضور فسادبرانگیز آمریکا در این منطقه منتهی بشود؛ تمام بشود. آن‌ها در این منطقه جنگ آوردند، اختلاف آوردند، فتنه آوردند، ویرانی آوردند» (بیانات، ۱۸ دی ۱۳۹۸).
۲. وجود رژیم صهیونیستی (غده چرکین): امام خامنه‌ای (قدس سره) می‌فرمایند: «یک بذر فاسد سلول سرطانی‌ای را در این منطقه به وجود آوردند به نام رژیم صهیونیستی که اینجا پایگاه غرب دشمن اسلام باشد» (بیانات، ۲۲ مهر ۱۴۰۱).
۳. تفرقه‌افکنی دشمن بین مذاهب اسلامی: امام خامنه‌ای (قدس سره) می‌فرمایند: «تخصّصشان ایجاد اختلاف است؛ تخصّصشان تفرقه بینداز و حکومت کن یا سیادت کن است... از جمله اختلاف مذهبی، اختلاف شیعه و سنی؛ نباید بگذاریم که این چیزها در کشور رخ بدهد» (بیانات، ۱۹ دی ۱۴۰۰).
۴. جریان‌های تکفیری و افراط‌گری مذهبی (داعش، القاعده): امام خامنه‌ای (قدس سره) می‌فرمایند: «جریان تکفیر، این حرکت عظیم ضد استکباری و ضد آمریکایی و ضد استبدادی را تغییر جهت داد به جنگ بین مسلمانان و به برادرکشی... این‌ها جزو سیئات جریان تکفیر است» (بیانات، ۴ آذر ۱۳۹۳).
۵. تحریم‌های اقتصادی و فشار حداکثری غرب: امام خامنه‌ای (قدس سره) می‌فرمایند: «هدف از تحریم در تنگنا گذاشتن ایران اسلامی است. می‌خواهند جمهوری اسلامی ایران را با تحریم در تنگنا بگذارند... که از خطوط استعماری و استکباری آن‌ها تبعیت کند، تسلیم خواسته‌های زورمدارانه و توقعات قدرت‌طلبانه آن‌ها بشود» (بیانات، ۵ اردیبهشت ۱۴۰۳)

۶. جنگ‌های تحمیلی و نیابتی: امام خامنه‌ای (قدس سره) می‌فرمایند: «سیاست دشمنان اسلام این است که در کشورهای اسلامی و در امت اسلامی برادرکشی و جنگ داخلی را به نیابت از خودشان به راه بیندازند؛ خودشان کنار بنشینند و شاهد این باشند که ما به جان هم افتادیم» (بیانات، ۱۳ خرداد ۱۳۹۳).

موانع سطح دوم (مهم و حیاتی)

۱. وابستگی به دلار و نظام مالی غرب (سوئیفت)

۲. غربزدگی و تهاجم فرهنگی

۳. عادی‌سازی روابط با رژیم صهیونیستی

۴. ملی‌گرایی افراطی (پان‌عرب‌یسم، پان‌ترکیسم)

۵. اقتصاد تک‌محصولی (وابستگی به نفت خام)

۶. نفوذ و جاسوسی سرویس‌های اطلاعاتی غرب

موانع سطح سوم (مکمل)

۱. اسلام‌هراسی و ایران‌هراسی

۲. قاچاق کالا و ارز

۳. مهاجرت نخبگان

۴. اختلافات مرزی تحریک‌شده

۵. فقر و عقب‌ماندگی مزمن

۶. ضعف در پدافند سایبری

ج) راهکارهای تحقق تصویر مطلوب

پس از شناسایی مؤلفه‌ها، پیشران‌ها و موانع، این پرسش مطرح می‌شود که برای عبور از وضع موجود به وضع مطلوب، چه راهکارهایی باید اجرا شود؟ با کدگذاری باز در سه منبع اصلی (صحیفه امام، پایگاه رهبری و اسناد بالادستی)، ۸۷ کد راهکار اولیه استخراج گردید. سپس در فرآیند کدگذاری محوری، این کدها بر اساس چارچوب پنج‌رکنی (همدلی، همکاری، همقدمی، همفکری، همیاری) در قالب چهار رکن عملیاتی (سیاسی، نظامی، اقتصادی، فرهنگی) دسته‌بندی شدند و در نهایت ۴۸ راهکار نهایی احصا گردید. این راهکارها با استفاده از روش دلفی و اجماع پنل خبرگان در سه سطح اولویت دسته‌بندی شدند:

اولویت اول (کوتاه‌مدت ۱۴۰۴-۱۴۰۶) با رکن غالب فرهنگی:

۱۵ راهکار با تمرکز بر ایجاد همدلی و هویت جمعی، از جمله: جهاد تبیین و روشننگری در سطح نخبگان و ملت‌ها، نهادینه‌سازی راهپیمایی اربعین و حج تمدن‌ساز به‌عنوان نمادهای عینی وحدت، بزرگداشت هفته وحدت و تقریب مذاهب، تدوین و ترویج منشور مشترک اخوت اسلامی، راه‌اندازی شبکه تلویزیونی مشترک محور مقاومت با یک روایت واحد، و طراحی پویش‌های مردمی وحدت در فضای مجازی.

اولویت دوم (میان‌مدت ۱۴۰۷-۱۴۱۰) با رکن غالب سیاسی و اقتصادی:

۱۸ راهکار با تمرکز بر همکاری و همقدمی، از جمله: تشکیل شورای عالی هماهنگی محور مقاومت با دبیرخانه دائمی، ایجاد کمیته بحران فلسطین با عضویت کشورهای کلیدی، اجرای طرح دلارزدایی در مبادلات دوجانبه و چندجانبه، راه‌اندازی پیام‌رسان مالی اسلامی مستقل از سوئیفت، ایجاد بازار مشترک اسلامی و حذف تدریجی تعرفه‌های گمرکی، و تشکیل صندوق پشتیبانی مقاومت برای بازسازی غزه و لبنان.

اولویت سوم (بلندمدت ۱۴۱۱-۱۴۱۴) با رکن غالب نظامی و تمدنی:

۱۵ راهکار با تمرکز بر همیاری و همفکری، از جمله: ایجاد فرماندهی مشترک نیروهای مقاومت و خط تلفن قرمز میان فرماندهان عالی نظامی، برگزاری رزمایش‌های نظامی مشترک منظم با عنوان «مدافعان آسمان قدس»، استقرار اتحادیه پولی اسلامی و رمزارز مشترک، ایجاد بنیاد علمی - پژوهشی تمدن نوین اسلامی با مشارکت دانشگاه‌های برتر جهان اسلام، و نهادینه‌سازی گفت‌وگوهای تمدن نوین اسلامی در کشورهای عضو

د) تصویر نهایی: شورای واحد مقاومت اسلامی در افق ۱۴۱۴

پس از تلفیق نظام‌مند یافته‌های سه بخش قبلی و تأیید نهایی توسط پنل خبرگان در فرآیند دلفی، «شورای واحد مقاومت اسلامی» به‌عنوان تصویر مطلوب نهایی طراحی گردید. ضریب توافق کندال در این بخش برابر با ۰.۷۹ محاسبه گردید که نشان‌دهنده توافق «قوی» میان خبرگان بر روی این الگوی نهادی است. شورای واحد مقاومت اسلامی، عالی‌ترین سطح همگرایی کشورهای جهان اسلام است که بر اساس اندیشه‌های امامین انقلاب اسلامی طراحی شده و یک کلان‌ساختار تمدنی مبتنی بر پنج رکن همدلی، همکاری، همقدمی، همفکری و همیاری می‌باشد.

ارکان چهارگانه شورای واحد مقاومت اسلامی:

۱. رکن سیاسی: شامل شورای عالی هماهنگی محور مقاومت (عالی‌ترین مرجع تصمیم‌گیری)، کمیته بحران فلسطین (واکنش سریع به تحولات فلسطین)، شورای وزیران خارجه (هماهنگی دیپلماتیک) و کارگروه رایزنی در مجامع بین‌المللی (لابی‌گری و دیپلماسی عمومی).

۲. رکن نظامی و امنیتی: شامل قرارگاه فرماندهی مشترک نیروهای مقاومت (هماهنگی عملیاتی با مرکزیت تهران)، قرارگاه مشترک پدافند هوایی و سایبری (بازدارندگی ترکیبی) و کارگروه اطلاعات و امنیت مشترک (تبادل اطلاعات و مقابله با نفوذ).

۳. رکن اقتصادی: شامل بازار مشترک اسلامی (حذف تعرفه‌ها و تسهیل تجارت)، پیام‌رسان مالی اسلامی و رمزارز (قطع وابستگی به دلار و سوئیفت)، صندوق پشتیبانی مقاومت (بازسازی و تأمین مالی پروژه‌های مشترک) و بانک توسعه اسلامی - مقاومت (تأمین مالی پروژه‌های راهبردی).

۴. **رکن فرهنگی و اجتماعی:** شامل کمیته دائمی تقریب مذاهب (جلسات فصلی علما)، شبکه تلویزیونی مشترک محور مقاومت (تولید و پخش محتوای مشترک با یک روایت واحد)، بنیاد علمی - پژوهشی تمدن نوین اسلامی (نظریه پردازی و گفت‌وگو سازی)، ستاد حج تمدن ساز و ستاد اربعین.

واحد مقاومت اسلامی در افق ۱۴۱۴، حوزه جغرافیایی خود را بر اساس هسته سخت محور مقاومت تعریف می‌کند که شامل جمهوری اسلامی ایران، عراق، لبنان، یمن و فلسطین (با محوریت حماس و جهاد اسلامی) می‌باشد. ریاست راهبردی این واحد بر عهده جمهوری اسلامی ایران، به‌عنوان قلب تپنده جبهه مقاومت و الهام‌بخش اصلی همگرایی امت اسلامی است و افق زمانی تحقق آن، سال ۱۴۱۴ هجری شمسی تعیین گردیده است. این افق زمانی با توجه به تطابق با اسناد بالادستی نظام جمهوری اسلامی ایران، کارآمدی بازه ده‌ساله در آینده پژوهی هنجاری، و همچنین هم‌زمانی با دوره گذار از نظم تک‌قطبی به نظام چندقطبی و تحولات شتابان منطقه غرب آسیا که پیش‌بینی می‌شود در این افق به نقطه عطف تاریخی خود برسد، انتخاب شده است.

در راستای تحقق این تصویر مطلوب، کشورهای جهان اسلام بر اساس میزان همگرایی و هم‌سویی با آرمان‌های مقاومت، در چهار لایه راهبردی دسته‌بندی می‌شوند. لایه نخست که با عنوان «منا» یا هسته سخت همگرایان کامل شناخته می‌شود، شامل کشورهای ایران، عراق، یمن، لبنان و فلسطین است. این کشورها به‌عنوان پایه‌گذاران اولیه واحد مقاومت اسلامی، در افق ۱۴۱۴ نقش هسته رهبری و تصمیم‌سازی راهبردی را بر عهده خواهند داشت و عمیق‌ترین سطح همگرایی را در ابعاد سیاسی، نظامی، اقتصادی و فرهنگی تجربه می‌کنند.

لایه دوم با عنوان «دوستان» یا همسویان راهبردی، شامل کشورهای نظیر روسیه، چین، پاکستان، عمان، قطر، مالزی، اندونزی، الجزایر، تونس، سودان، سومالی، جیبوتی، نیجر، مالی و بورکینافاسو می‌شود. این کشورها اگرچه در امور راهبردی مانند بازدارندگی نظامی و تصمیم‌گیری‌های کلان سیاسی عضویت ندارند، اما در نهادهای تخصصی اقتصادی و فرهنگی مشارکت فعال داشته و به‌عنوان شریکان راهبردی واحد مقاومت محسوب می‌شوند. حضور این کشورها در لایه دوستان، نشان‌دهنده گستره تأثیرگذاری گفت‌وگو میان مقاومت فراتر از مرزهای جغرافیایی منطقه غرب آسیا است.

لایه سوم که «رقیبان در حال گذار» نام دارد، شامل ترکیه، مصر، اردن، مراکش و آذربایجان می‌شود. این کشورها در وضعیت فعلی به دلیل رقابت‌های ژئوپلیتیکی یا وابستگی‌های راهبردی به غرب، در موضع رقیب قرار دارند، اما با بهره‌گیری از راهبردهای هوشمندانه دیپلماتیک، اقتصادی و فرهنگی، زمینه برای حرکت تدریجی آنان به سمت لایه دوستان فراهم خواهد شد. این لایه، مهم‌ترین عرصه برای دیپلماسی فعال و جهاد تبیین به شمار می‌رود.

لایه چهارم و نهایی، دشمنان صهیونیستی - آمریکایی و مسلمانان معاند را دربرمی‌گیرد. رژیم صهیونیستی، آمریکا، انگلستان، فرانسه و آلمان به‌عنوان دشمنان اصلی و تاریخی امت اسلامی در این لایه قرار دارند. همچنین کشورهای مسلمانانی مانند عربستان سعودی (در صورت عدم تحول در سیاست‌های فعلی)، امارات متحده عربی (در صورت تداوم سیاست‌های عادی‌سازی با رژیم صهیونیستی) و بحرین نیز در این لایه جای می‌گیرند. راهبرد اصلی در قبال این لایه، خنثی‌سازی، بازدارندگی ترکیبی و تحت فشار قرار دادن از طریق ابزارهای سیاسی، اقتصادی و رسانه‌ای است تا زمینه برای تغییر رفتار یا حداقل مهار آن‌ها فراهم آید.

این لایه‌بندی چهارگانه، نشان‌دهنده رویکرد واقع‌بینانه و هوشمندانه واحد مقاومت اسلامی در مواجهه با تنوع بازیگران منطقه‌ای و فرامنطقه‌ای است و با تکیه بر اصل «وحدت در عین کثرت» و «تعامل هوشمندانه با دشمنان و رقبا»، مسیر تحقق تمدن نوین اسلامی را هموار می‌سازد.

۵. نتیجه گیری

مطابق آنچه در پیشینه تحقیق ذکر شد و با توجه به یافته‌های حاصل از بررسی سخنان، مکاتبات و تدابیر امامین انقلاب اسلامی و نیز تأیید و اولویت‌بندی توسط پنل خبرگان در فرآیند دلفی، نتایج ارزشمندی حاصل شده است که در محورهای زیر قابل تبیین و تحلیل می‌باشد:

• همگرایی؛ تکلیفی الهی و ضرورتی تمدنی

نخستین و بنیادی‌ترین نتیجه‌ای که از مجموع یافته‌های این پژوهش به‌دست می‌آید، این است که همگرایی در گفتمان امامین انقلاب اسلامی، هرگز یک همگرایی صرفاً اقتصادی یا ائتلافی مقطعی و تاکتیکی نیست؛ بلکه یک همگرایی وجودی، هویتی و مقاومت‌محور است که ریشه در فطرت توحیدی بشر و آموزه‌های ناب قرآن و سنت دارد. امام خمینی (ره) در این زمینه فرمودند: «رمز پیروزی شما ایمان و وحدت کلمه بود... من می‌ترسم که زحمت‌های چندین ساله برای انسجام گروه‌های مختلف و برای وحدت کلمه، به واسطه نادانی یک عده و غرض‌ورزی عده دیگر از بین برود» (امام خمینی، ۱۳۸۹، ج ۸، ص ۴۷۶). امام خامنه‌ای (قدس سره) نیز این نگاه را با صراحت بیشتری تبیین کرده و می‌فرمایند: «وحدت یک اصلی از اصول اسلام است، وحدت یک امر قرآنی است... مسئله وحدت یک اصل قرآنی است و ما نباید از آن غفلت کنیم» (بیانات، ۲۶ شهریور ۱۴۰۳).

بر این اساس، همگرایی کشورهای جهان اسلام نه یک انتخاب راهبردی، که یک تکلیف شرعی و ضرورت عقلانی برای بقا، عزت و اقتدار امت اسلامی در برابر جبهه استکبار به شمار می‌رود. همان‌گونه که امام خمینی (ره) فرمودند: «بدبختی‌های مسلمین برای این تفرقه‌ای است که بینشان هست. ملت‌های مسلم با هم اجتماع کنند و حکومت‌ها را الزام کنند به اینکه دست از تفرقه بردارند و دست از حمایت از منافع اجانب هم بردارند. اگر این اخوت اسلامی در بین ممالک اسلامی پیدا بشود، یک قدرت عظیمی است که هیچ یک از قدرت‌های دنیا نمی‌توانند به پای آن باشند» (صحیفه امام، ج ۲۱، ص ۴۴۵).

• مؤلفه‌های محوری؛ ارکان تحقق همگرایی

یازده مؤلفه محوری احصاء شده در این پژوهش، نه یک توصیه، بلکه یک الزام راهبردی برای خروج از وضعیت ذلت‌بار پراکندگی و سلطه‌پذیری به شمار می‌روند. این مؤلفه‌ها که حاصل کدگذاری سه‌مرحله‌ای و تأیید پنل خبرگان است، در سه سطح قابل دسته‌بندی هستند:

سطح اول (ارکان هویتی و بنیادین): وحدت کلمه و اخوت اسلامی، مقاومت در برابر استکبار جهانی و استقلال‌طلبی و نفی سلطه شرق و غرب. این سه مؤلفه با میانگین بالای ۴.۶ در فرآیند دلفی، بیشترین اجماع خبرگان را کسب کردند و به‌عنوان دال مرکزی همگرایی در اندیشه امامین شناخته می‌شوند.

سطح دوم (ارکان قدرت‌آفرین و عملیاتی): حمایت از مظلومان و مستضعفان، تمدن‌سازی نوین اسلامی، تقویت بازدارندگی جمعی و محور مقاومت، اقتصاد مقاومتی و خوداتکایی. این مؤلفه‌ها زیرساخت‌های مادی و قدرت‌آفرین همگرایی را تشکیل می‌دهند.

سطح سوم (ارکان روشی و ابزاری): بیداری اسلامی و الهام‌بخشی انقلاب، حج تمدن‌ساز و برائت از مشرکین، گفتمان‌سازی و جهاد تبیین، و تشکیل نهادهای وحدت‌آفرین. این مؤلفه‌ها بسترها و ابزارهای عملیاتی تحقق همگرایی را فراهم می‌آورند.

پیشران‌ها و موانع؛ شناخت میدان عمل

تحلیل پیشران‌ها و موانع نشان داد که اگرچه موانع جدی بر سر راه همگرایی وجود دارد، اما پیشران‌های قوی امکان تحقق همگرایی را فراهم می‌سازند. مهم‌ترین یافته در این زمینه آن است که مهم‌ترین عامل واگرایی در جهان اسلام، نه صرفاً ضعف‌های درونی، که توطئه‌های

سازمان یافته و مستمر قدرت های سلطه گر (به ویژه آمریکا و رژیم صهیونیستی) است. شش مانع بحرانی سطح اول (دخالت نظامی آمریکا، وجود رژیم صهیونیستی، تفرقه افکنی بین مذاهب، جریان های تکفیری، تحریم های اقتصادی و جنگ های نیابتی) همگی ریشه در کنش گری فعال دشمنان خارجی دارند. در مقابل، سه پیشران کلیدی سطح اول (دشمن مشترک، محور مقاومت و وحدت شیعه و سنی) نشان می دهند که خود دشمن مشترک، قوی ترین عامل وحدت آفرین است و تجربه موفق محور مقاومت در عملیات های مشترک (به ویژه جنگ رمضان ۱۴۰۴) ثابت می کند که همگرایی نه یک نظریه آرمانی، بلکه یک واقعیت میدانی است که می توان آن را به سطح نهادی و ساختاری ارتقا داد.

• شورای واحد مقاومت اسلامی: تصویر مطلوب نهایی

شورای واحد مقاومت اسلامی به عنوان تصویر مطلوب نهایی، پل ارتباطی میان انقلاب اسلامی، تمدن نوین اسلامی و تمدن مهدوی است. این شورا با چهار رکن سیاسی، نظامی، اقتصادی و فرهنگی و با ریاست راهبردی جمهوری اسلامی ایران، می تواند امت اسلامی را از پراکندگی و سلطه پذیری به وحدت، عزت و اقتدار رهنمون سازد. آنچه این الگو را از سایر مدل های همگرایی متمایز می سازد، تأکید هم زمان بر اضلاع چهارگانه و پیوند آن با مراحل پنج گانه بیانیه گام دوم (انقلاب، نظام، دولت، جامعه و تمدن) است. به عبارت دیگر، واحد مقاومت اسلامی نه یک ائتلاف نظامی صرف، بلکه یک کلان ساختار تمدنی است که هم زمان به ابعاد سیاسی، نظامی، اقتصادی و فرهنگی همگرایی توجه دارد و در نهایت به تمدن نوین اسلامی و سپس تمدن مهدوی منتهی می شود. امام خمینی (ره) با نگاهی فراتر از مرزهای جغرافیایی، انقلاب اسلامی را نه یک پدیده ایرانی، که سرآغاز انقلاب بزرگ جهان اسلام و مقدمه ای برای تشکیل حکومت عدل جهانی منجی بشریت می دانستند و فرمودند: «انقلاب ما محدود به ایران نیست، بلکه سرآغاز انقلاب بزرگ جهان اسلام به پرچمداری حضرت حجت (عج) است» (صحیفه امام، ج ۲۱، ص ۳۲۷). امام خامنه ای (قدس سره) نیز در بیانیه گام دوم، مراحل پنج گانه را ترسیم کردند و تمدن نوین اسلامی را قله آرمانی انقلاب اسلامی معرفی نمودند و فرمودند: «هدف نهایی انقلاب اسلامی، برپایی تمدن نوین اسلامی است؛ تمدنی که به معنای فتح کشورها نیست، بلکه به معنای نفوذ فکری و معرفتی اسلام بر ملت هاست» (بیانات، ۶ اردیبهشت ۱۳۹۵). برای تحقق این تصویر مطلوب، راهکارهای عملیاتی در چهار سطح تعریف شده است: در سطح نخست، راهکارهای کوتاه مدت با رکن غالب فرهنگی شامل جهاد تبیین، نهادینه سازی اربعین و حج تمدن ساز، و تدوین منشور مشترک اخوت اسلامی طراحی شده است. در سطح دوم، راهکارهای میان مدت با رکن غالب سیاسی و اقتصادی از جمله تشکیل شورای عالی هماهنگی محور مقاومت، دلارزدایی در مبادلات، ایجاد بازار مشترک اسلامی و صندوق پشتیبانی مقاومت دنبال می شود. در سطح سوم، راهکارهای بلندمدت با رکن غالب نظامی و تمدنی شامل ایجاد فرماندهی مشترک نیروهای مقاومت، برگزاری رزمایش های مشترک، استقرار اتحادیه پولی اسلامی و بنیاد علمی - پژوهشی تمدن نوین اسلامی پیگیری خواهد شد. تحقق این راهکارها، نیازمند اراده جمعی، نقشه راه مرحله ای و عبور هوشمندانه از موانعی همچون دخالت نظامی آمریکا، تفرقه افکنی مذهبی، تحریم های اقتصادی و جریان های تکفیری است. واحد مقاومت اسلامی در افق ۱۴۱۴، با بهره گیری از پیشران های کلیدی چون دشمن مشترک، محور مقاومت، بیداری اسلامی و ظرفیت های عظیم اقتصادی و جمعیتی جهان اسلام، بزرگ ترین زمینه سازی عملی برای تحقق وعده الهی «وَنُرِيدُ أَنْ نَمُنَ عَلَى الَّذِينَ اسْتُضِعُوا فِي الْأَرْضِ» و ظهور حضرت ولی عصر (عج) خواهد بود.

• امکان پذیری تحقق در افق ۱۴۱۴

پژوهش حاضر با تکیه بر یافته های میدانی و نظری، بر این باور است که تحقق همگرایی کشورهای جهان اسلام و تشکیل واحد مقاومت اسلامی در افق ۱۴۱۴، نه یک رویا یا آرمان دست نیافتنی، بلکه امکانی واقعی، شدنی، مطلوب و ضروری است. این امکان پذیری بر سه رکن اساسی استوار است:

اول: پیشران های موجود (دشمن مشترک، محور مقاومت، اربعین و حج تمدن ساز، بیداری اسلامی و ظرفیت های عظیم اقتصادی و جمعیتی جهان اسلام) به همراه راهکارهای عملیاتی احصاشده، امکان تحقق همگرایی را به یک «واقعیت شدنی» تبدیل کرده اند.

دوم: از منظر امامین انقلاب اسلامی، همگرایی نه یک انتخاب راهبردی، که یک «تکلیف شرعی» و «ضرورت تمدنی» است. همان گونه که امام خمینی (ره) فرمودند: «بدبختی‌های مسلمین برای این تفرقه‌ای است که بینشان هست» و امام خامنه‌ای (قدس سره) فرمودند: «وحدت، قدرت‌آفرین است و قدرت، وحدت‌آفرین».

سوم: در شرایط کنونی که جهان در حال عبور از نظم تک‌قطبی به سوی نظام چندقطبی است، هرگونه غفلت از همگرایی، به معنای «باخت راهبردی» و تداوم سلطه استکبار بر امت اسلامی خواهد بود.

واحد مقاومت اسلامی، پل ارتباطی میان انقلاب اسلامی، تمدن نوین اسلامی و تمدن مهدوی است. امام خمینی (ره) فرمودند: «انقلاب ما محدود به ایران نیست، بلکه سرآغاز انقلاب بزرگ جهان اسلام به پرچمداری حضرت حجت (عج) است» (صحیفه امام، ج ۲۱، ص ۳۲۷). امام خامنه‌ای (قدس سره) نیز در بیانیه گام دوم، هفت توصیه کلیدی را برای نیل به این قله ترسیم فرمودند.

تصویر نهایی: شورای واحد مقاومت اسلامی در افق ۱۴۱۴

شورای واحد مقاومت اسلامی (شامل کشورهای: ایران، عراق، لبنان، یمن، فلسطین)
ریاست راهبردی: جمهوری اسلامی ایران

رکن	نهادهای اصلی	کارویژه
رکن سیاسی	شورای عالی هماهنگی محور مقاومت، کمیته بحران فلسطین، شورای وزرای خارجه، کارگروه رایزنی بین‌الملل	تصمیم‌گیری راهبردی، هماهنگی سیاسی، دیپلماسی فعال
رکن نظامی	قرارگاه فرماندهی مشترک نیروهای مقاومت، قرارگاه پدافند هوایی و سایبری، کارگروه اطلاعات و امنیت مشترک	بازدارندگی جمعی، هماهنگی عملیاتی، امنیت دسته‌جمعی
رکن اقتصادی	بازار مشترک اسلامی، پیام‌رسان مالی اسلامی، رمزارز، صندوق پشتیبانی مقاومت	خوداتکایی، قطع وابستگی به نظام سلطه، بازسازی
رکن فرهنگی	کمیته تقریب مذاهب، شبکه تلویزیونی مشترک، بنیاد تمدن نوین اسلامی، ستاد حج و اربعین	گفتمان‌سازی، هویت‌آفرینی، وحدت امت اسلامی

در نهایت، تصویر مطلوبی از منظر امامین انقلاب اسلامی ترسیم گردید؛ تصویری که در آن، امت اسلامی از پراکندگی و سلطه‌پذیری به وحدت، عزت و اقتدار می‌رسد؛ واحد مقاومت اسلامی به‌عنوان یک قدرت مقتدر و تمدن‌ساز ظهور می‌کند؛ و زمینه برای طلوع تمدن نوین اسلامی و سپس حکومت عدل جهانی حضرت مهدی (عج) فراهم می‌آید. تحقق این تصویر مطلوب، اگرچه دشوار و نیازمند سال‌ها تلاش و مجاهدت است، اما ممکن، شدنی، مطلوب و ضروری است. چنان‌که خداوند متعال وعده فرموده است: «إِنْ تَنْصُرُوا اللَّهَ يَنْصُرْكُمْ وَ يَثْبِتْ أَقْدَامَكُمْ» (محمد، ۷). و ما بر این باوریم که با توکل بر خدا، تمسک به حبل‌الله، وحدت کلمه و مقاومت در برابر جبهه باطل، این تصویر مطلوب در افق ۱۴۱۴ به حول و قوه الهی محقق خواهد شد.

منابع و مواخذ

۱. دهقانی فیروزآبادی، سید جلال و صحرایی، علیرضا. (۱۴۰۵). سناریوهای آینده سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران در قبال مسئله فلسطین در افق ۱۴۱۴ ش. نشریه مطالعات کشورها، ۴(۳)، ۶۳۳-۶۶۷
۲. جعفر، صباح، سعیدی‌نژاد، حمیدرضا و فتاحی، شهرام. (۱۴۰۴). آینده‌پژوهی وضعیت محیطی (امنیتی-دفاعی) دو کشور ایران و عراق در نظام امنیت منطقه‌ای غرب آسیا (۲۰۲۵-۲۰۳۵ م). نشریه علوم سیاسی، ۲۸(۲)، ۱۵۹-۱۸۲
۳. جاودانی مقدم، مهدی، ضیایی، رستم و نظامی مقدم، امیر. (۱۴۰۴). سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران در اندیشه امامین انقلاب در افق تمدنی آینده. در دومین همایش ملی انقلاب اسلامی و افق تمدنی آینده (جلد دوم) (صص ۱۰۵-۱۳۱)
۴. خالق پور، مصطفی. (۱۴۰۴). سیاست‌های آینده‌نگر: نقش آینده‌پژوهی در تصمیم‌گیری سیاسی. در دوازدهمین همایش ملی تحقیقات میان‌رشته‌ای در مدیریت و علوم انسانی (صص ۸۴۵-۸۶۳)
۵. رضایی، محمد مهدی. (۱۴۰۴). شاخص‌های اسلامی روابط بین‌الملل از منظر امامین انقلاب. نشریه علمی نسیم کوثر، ۵(۲۰)، ۴۷-۶۴
۶. شهبازی، محمد و جانعلی‌زاده چناری، علیرضا. (۱۴۰۴). کارکردشناسی سیاسی آینده‌نگری در کلام معصومین و رهبران انقلاب اسلامی ایران. رهنمون انقلاب اسلامی، ۲(۵)، ۴۳-۶۶
۷. عسگری، محمود، فروغی حسن‌آبادی، ایمان و شیخ‌الاسلام، محمدعلی. (۱۴۰۴). تحلیلی آینده‌پژوهانه از هندسه نظم نوین جهانی مبتنی بر دیدگاه‌های فرماندهی معظم کل قوا. فصلنامه علمی مطالعات بین‌رشته‌ای دانش راهبردی، ۵۸(۵)، ۷-۳۵
۸. فهمی، علی‌اکبر و پیرانی، شهره. (۱۴۰۴). بررسی آینده ثبات سیاسی در رژیم صهیونیستی با رویکرد سناریونویسی. نشریه آینده‌پژوهی انقلاب اسلامی، ۵(۳)، ۲۰۷-۲۲۸
۹. کاظمیان سورکی، سلمان، نصراللهی، فرشته و دیلمی معزی، امین. (۱۴۰۴). آینده‌پژوهی روندهای اسلام سیاسی شیعی در جغرافیای سیاسی ایران. نشریه تحقیقات کاربردی علوم جغرافیایی، ۲۵(۷۹)، ۳۱۹-۳۲۸
۱۰. نسیمی، زهرا، زرقانی، سید هادی، خوارزمی، امیدعلی و ربیعی، حسین. (۱۴۰۴). تحلیل نقش عوامل ژئوپلیتیکی پیشران در همگرایی کشورهای حوزه خلیج فارس. مطالعات سیاسی جهان اسلام، ۱۴(۵۳)، ۸۲-۱۱۰
۱۱. نوروزی، نیما. (۱۴۰۴). الگوی حکمرانی اسلامی-حکمی از منظر فارابی، امامین انقلاب اسلامی و شهید آیت‌الله سید ابراهیم رئیسی (ره). نشریه قضائنامه، ۷(۷)، ۲۱-۷
۱۲. ابراهیمی کیاپی، هادی، آرای، وحید و جمالی، جواد. (۱۴۰۳). نقش رهبری «امامین انقلاب» در حفظ و تداوم انقلاب اسلامی ایران. مطالعات بیداری اسلامی، ۳۱(۳)، ۸۱-۹۵
۱۳. افتخاری، اصغر و حکیمی، حمیدرضا. (۱۴۰۳). الگوی مقاومت اسلامی در اندیشه مقام معظم رهبری. فصلنامه مطالعات انقلاب اسلامی، ۱۷(۶۲)
۱۴. افراسیابی، زهرا و اکبری، محمود. (۱۴۰۳). تبیین عقلانیت وحدت‌گرا امام خمینی (رحمه‌الله علیه) در روابط بین‌الملل کشورهای مسلمان. دولت پژوهی ایران معاصر، ۱۰(۲۴)، ۸۵-۱۰۶

۱۵. پیروزمند، علیرضا و زنگنه، محسن. (۱۴۰۳). آینده انقلاب اسلامی با نظر داشت به وضعیت فرهنگ غرب بر اساس منظومه فکری مقام معظم رهبری. نشریه علمی آینده‌پژوهی انقلاب اسلامی، ۵(۱)، ۵۷-۸۴
۱۶. دهقانی فیروزآبادی، سید جلال و ذبیحی، رضا. (۱۴۰۳). ایران و نظم نوین جهانی؛ چالش‌ها و فرصت‌ها. روابط خارجی، ۱۶(۱)
۱۷. دهقانی فیروزآبادی، سید جلال. (۱۴۰۳). نظریه‌های روابط بین‌الملل. سمت
۱۸. قانون برنامه هفتم پیشرفت جمهوری اسلامی ایران. (۱۴۰۳). مصوب مجلس شورای اسلامی
۱۹. محمدی، علیرضا و وقوفی، امید. (۱۴۰۳). تصویر مطلوب سیاسی انقلاب اسلامی در افق ۱۴۱۴ در جهان اسلام از منظر امامین انقلاب اسلامی. نشریه علمی آینده‌پژوهی انقلاب اسلامی، ۶(۳)، ۶۹-۸۷
۲۰. محمدی، سعید، نجات‌پور، مجید و نوروزی، مجتبی. (۱۴۰۳). دهه پنجم انقلاب اسلامی و تصویر آینده جبهه مقاومت. نشریه مطالعات بیداری اسلامی، ۱۲(۳)، ۷-۲۸
۲۱. مصباحی مقدم، غلامرضا و ضیائی، رستم. (۱۴۰۳). فرصت‌ها و الزامات دیپلماسی اقتصادی در تقویت همگرایی کشورهای اسلامی. فصلنامه تعاملات دیپلماتیک، ۲(۵)، ۵۳-۱۱۴
۲۲. نیکونهاد، ایوب و بیوک، محسن. (۱۴۰۳). طراحی و تصویرسازی مطلوب از «جهاد تبیین» در تقابل با پدیده جنگ شناختی مبتنی بر اندیشه‌های رهبری معظم انقلاب. نشریه علمی آینده‌پژوهی انقلاب اسلامی، ۵(۱)، ۱۱-۳۶
۲۳. اباذری فومشی، سعید، فرهادی محلی، علی و رستمی بشمینی، مجید. (۱۴۰۲). طراحی مدل تصویر مطلوب فرماندهی در آینده در سازمان‌های فرهنگی نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران بر اساس روش تدبیر در قرآن کریم. نشریه علمی آینده‌پژوهی انقلاب اسلامی، ۴(۳)، ۱۶۰-۱۲۱
۲۴. باقری‌نیا، حدیث، مکرمی‌پور، محمدباقر، شیروودی، محمد سجاد و محمدی، زهره. (۱۴۰۲). بررسی شناخت ظرفیت‌ها و وجه اشتراک ملی ایران با کشورهای جهان اسلام به سود جبهه مقاومت (مطالعه موردی: عراق، یمن، فلسطین). فصلنامه غرب آسیا، ۱(۳)، ۵۳-۶۶
۲۵. طاهری نوین، علیرضا. (۱۴۰۲). اقدامات شهید سلیمانی در مدیریت تصویر فعالیت‌های منطقه‌ای جمهوری اسلامی ایران در کشور عراق [پایان‌نامه کارشناسی ارشد]. دانشگاه امام صادق (ع)
۲۶. ایجابی، ابراهیم، کولیوند، خلیل و گیلانی‌نژاد، فاطمه‌زهره. (۱۴۰۱). واکاوی مفهوم، جایگاه و اعتبار علمی تصویرپردازی در آینده‌پژوهی، از منظر آینده‌پژوهان و فیلسوفان غربی. فصلنامه علمی فلسفه غرب، ۳(۳)، ۴۲-۶۲
۲۷. سیمبر، رضا و خاوری، عبدالله. (۱۴۰۱). نقش دیپلماسی عمومی در افزایش پیوندهای میان ایران و افغانستان پسا طالبان با تأکید بر نظریه کنش ارتباطی زاهارنا. مطالعات فرهنگ دیپلماسی، ۱(۱)
۲۸. قوام، سید عبدالعلی. (۱۴۰۱). سیاست‌های مقایسه‌ای. سمت
۲۹. ایوبی‌پور، محمد، قاسمی، حاکم، عیوضی، محمد رحیم، کشاورز ترک، عین اله و درویشی سه تلانی، فرهاد. (۱۴۰۱). تصویرپردازی از حکمرانی مطلوب در جمهوری اسلامی ایران مبتنی بر اسناد بالادستی. نشریه علمی مدیریت اسلامی، ۱۹(۱)، ۱۳۱-۱۷۲
۳۰. حاتم زاده، عزیزالله، صناعی، علی و شکری، مرتضی. (۱۴۰۱). مدیریت تصویر بین‌المللی جمهوری اسلامی ایران: آسیب‌شناسی و توصیه‌ها. فصلنامه مطالعات راهبردی، ۲۵(۴)، ۲۵۱-۲۸۱

۳۱. حقیقی، محمد. (۱۴۰۱). دیپلماسی حج و همگرایی امت اسلامی با تأکید بر اندیشه‌های امام خمینی و مقام معظم رهبری. فصلنامه علمی-ترویجی میقات حج، ۳۱ (۱۲۰)، ۹۱-۱۲۴

۳۲. سیاست‌های کلی برنامه هفتم توسعه جمهوری اسلامی ایران. (۱۴۰۱). ابلاغی مقام معظم رهبری

۳۳. متقی، ابراهیم. (۱۳۹۸). آینده‌پژوهی سیاست و امنیت در جهان اسلام و آسیای جنوب غربی. فصلنامه مطالعات بنیادین و کاربردی جهان اسلام، ۲ (۲)، ۱۰۶-۱۳۵

۳۴. نصر اصفهانی، علیرضا؛ وقوفی، امید؛ عرب بافرانی، محمدرضا؛ لطفیان، ابراهیم. (۱۳۹۷). ابر تصویر (کلان روندهای) آینده جهان تا سال ۱۴۱۴ ه.ش. دانشکده و پژوهشکده حضرت ولی عصر (عج) دانشگاه جامع امام حسین (ع)

۳۵. خاتمی، سید احمد؛ چهاردولی، عباس؛ عابدی‌پور، محمدعلی. (۱۳۹۵). مدل راهبردی رهبری ولایت فقیه در ج.ا.ا با تکیه بر دکترین، اهداف و سیاست‌های امامین انقلاب اسلامی. امنیت ملی، ۶ (۲۱)، ۳۵-۶۴

۳۶. کلانتری، ابراهیم و کتابی، اصغر. (۱۳۹۵). فرایند وحدت جهان اسلام در اندیشه حضرت امام خمینی رحمه‌الله. پژوهش‌های انقلاب اسلامی، ۵ (۱۶)، ۲۰۷-۲۲۸

۳۷. محمدی الموتی، محسن؛ امام جمعه‌زاده، جواد؛ وثوقی، سعید. (۱۳۹۳). امکان‌سنجی تحقق همگرایی جهان اسلام در مواجهه با تهدید جریان تکفیری. نشریه مطالعات بین‌رشته‌ای دانش راهبردی، ۱۵ (۱)، ۳۱-۶۰

۳۸. عیوضی، محمد رحیم. (۱۳۹۰). مسائل نوظهور آینده و پیامدهای تحقق آن‌ها در تصویر مطلوب از انقلاب اسلامی. فصلنامه مطالعات دفاعی-استراتژیک، ۴۳ (۴)، ۱۴۷-۱۷۶

۳۹. قاسمی، نرگس. (۱۳۸۹). عوامل همگرایی جهان اسلام. در مجموعه مقالات و سخنرانی‌های پنجمین همایش بین‌المللی هفته جهانی گرامی‌داشت مساجد (جلد دوم)، صص ۵۰۵-۵۳۵

۴۰. امام خمینی، سید روح‌الله. (۱۳۸۹). صحیفه امام (۲۲ جلد). تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی، چاپ پنجم